

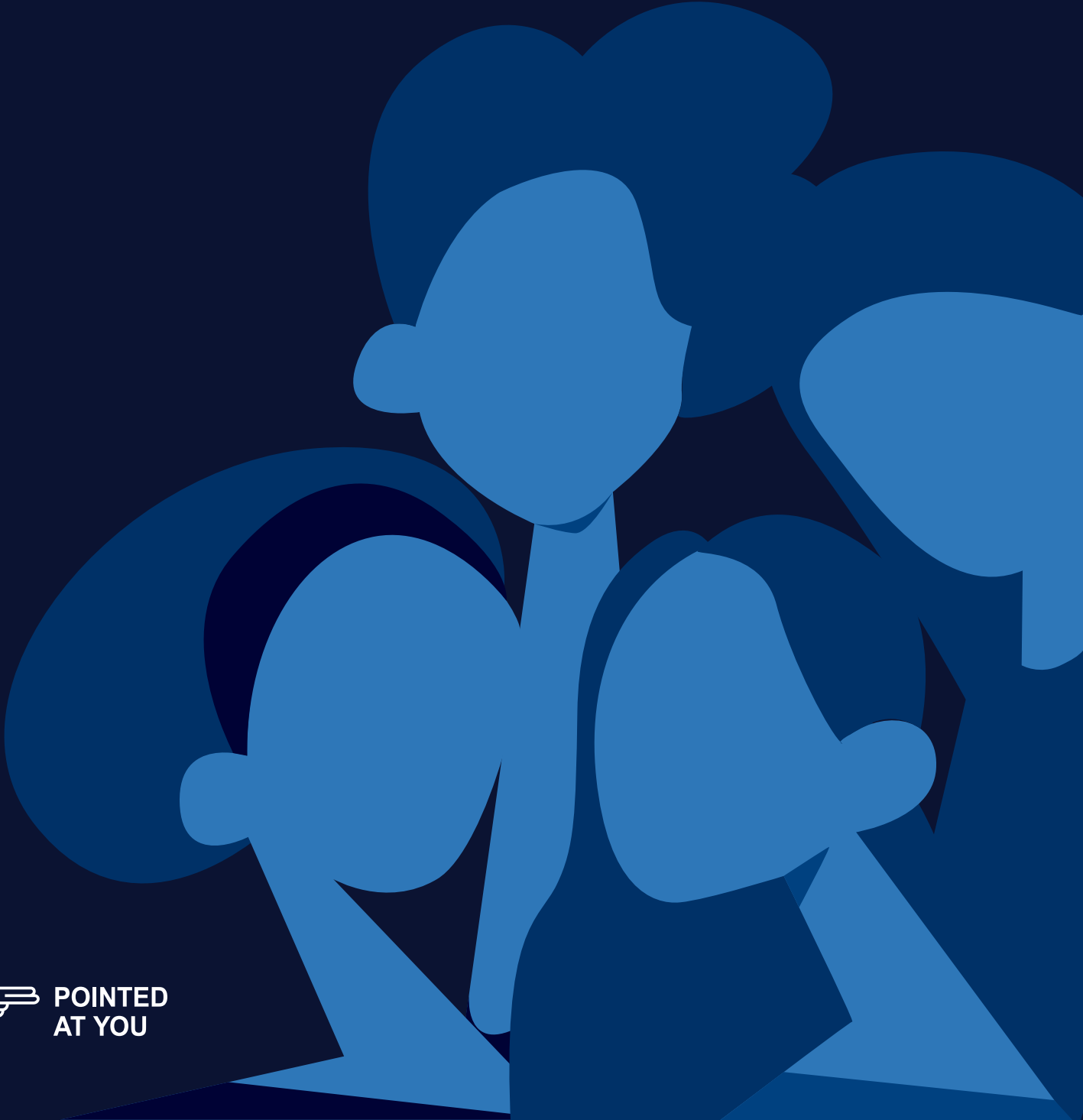

PORTRET NASUPROT PEJZAŽA:

**Analiza medijskog izveštavanja o zloupotrebi
vatrenog oružja za muško nasilje prema ženama**

**POINTED
AT YOU**

Objavljivanje ove Analize o medijskom izveštavanju o zloupotrebi vatrenog oružja za muško nasilje prema ženama omogućeno je zahvaljujući projektu Smanji rizik-povećaj bezbednost - Ka smanjenju zoupotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici, koji sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) Srbija. Projekat se realizuje uz finansijsku podršku Ministarstva spoljnih poslova Savezne Republike Nemačke i doprinosi sprovođenju Mape puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine.

Za dodatne informacije, molimo obratite se:

- Program Ujedinjenih nacija za razvoj
- Bulevar Zorana Đinđića 64a, 11000 Beograd, Srbija
- communications.rs@undp.org
- rs.undp.org

U izradi ove analize učestvovala su novinarka i članice grupe Novinarke protiv nasilja prema ženama - Sanja Pavlović, Aleksandra Mitrović, Anđela Filipović, Jovana Gligorijević, Marjana Stevanović, Tamara Urošević.

Svojim komentarima i mišljenjima ovoj analizi su doprineli i članice UNDP Srbija tima Maja Branković Đundić i Neda Kurjački, kao i članovi i članice UNDP SEESAC-a tima Dragan Božanić i Teodora Zafiu.

Stavovi izneseni u ovom dokumentu ne predstavljaju nužno stavove Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i Ministarstva spoljnih poslova Savezne Republike Nemačke.

SADRŽAJ

KLJUČNI NALAZI	6
I UVOD	8
O potrebi Analize medijskog izveštavanja o zloupotrebi vatrenog oružja za muško nasilje prema ženama.....	8
Uvodna reč grupe Novinarke protiv nasilja prema ženama	11
Vatreno oružje i muško nasilje prema ženama.....	12
Kratki prikaz medijskog izveštavanja o nasilju prema ženama.....	15
II ANALIZA MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O NASILJU PREMA ŽENAMA I ZLOUPOTREBI VATRENOG ORUŽJA	16
Metodološki okvir.....	16
Ograničenja analize.....	17
Rezultati analize.....	17
Kada i zašto mediji izveštavaju o nasilju i oružju?	18
Odlike portretnog izveštavanja.....	19
Oružje kao sredstvo kontrole i zastrašivanja.....	23
Senzacionalizam i stereotipi.....	26
Nevidljive traume	27
III PREPORUKE MEDIJIMA	29
IV KORIŠĆENI IZVORI I LITERATURA	33

SMANJI RIZIK - POVEĆAJ BEZBEDNOST

Ključne činjenice o zloupotrebi oružja i nasilju u porodici

- 95%** vlasnika vatrenog oružja su muškarci.
- 60%** žena i 45% muškaraca oseća se manje bezbedno kada je vatreno oružje prisutno u kući.
- 31%** osoba koje je ubio član porodice ubijeno je vatrenim oružjem, a 64% žrtava ovih ubistava su žene.
- 39%** ubistava žena izvršeno je vatrenim oružjem, a 88% tih ubistava počinili su njihovi muževi ili partneri.

Smrtni ishod zloupotrebe vatrenog oružja tokom nasilja u porodici mnogo je češći, nego u kriminalnim obračunima.

5 od 6 masovnih ubistava u Srbiji izvršeno je vatrenim oružjem, a u pozadini su imala nasilje u porodici ili ubistvo člana porodice/sadašnje/bivše partnerke ili supruge.

Izvor: Rod i malokalibarsko oružje u Srbiji: Ključne činjenice, SEESAC, 2019, Rod i malokalibarsko i lako oružje u Jugoistočnoj Evropi, SEESAC, 2016

Smrtni ishodi zloupotrebe vatrenog oružja prema tipu incidenta *

nasilje u porodici

rasprava sa policijom, obezbeđenjem, vojskom

nesrećni slučaj, lov, slavljeničko pucanje, zalutali metak

kriminal (bande, krađa, novac, droga)

rasprava ili svađa u javnosti

oružje korišćeno za odbranu

Učestalost smrtnog ishoda prema tipu incidenta, 2014-2018 (Izvor: www.seesac.org/AVMP)

KLJUČNI NALAZI

Od ukupnog broja medijskih objava o nasilju prema ženama (5717) u drugoj polovini 2019. godine, samo 10% je istovremeno sadržalo informacije o nasilju prema ženama i zloupotrebi vatrenog oružja.

- Manje od 2% ukupnog broja ovih objava bavilo se problemom zloupotrebe vatrenog oružja kao fenomenom, a ne pojedinačnim, izolovanim incidentom.
- Podsticaj medija da daju prostor temi nasilja i oružja gotovo isključivo dolazi iz potrebe da se pokriju događaji od važnosti za konkretan dan, a ne iz motiva da se tema dubinski istraži i predstavi.
- Polovina objava u posmatranom periodu odnosila se na ubistvo žena ili pokušaj ubistva žene vatrenim oružjem (od čega 80% o događajima u Srbiji i 20% o događajima u inostranstvu).
- Tema nasilja i oružja aktuelna je u medijima samo onoliko koliko je potrebno da se prenesu najosnovnije informacije sa što više senzacionalističkih detalja o incidentu, i to onih koji ne zahtevaju istraživački rad.
- Prilikom izveštavanja o femicidu mediji najčešće objavljuju tip vatrenog oružja kojim su ubistva počinjena, ali ne tragaju, ili ne izveštavaju o tome da su tragali, o informacijama koje se odnose na vlasništvo oružja i poreklo, podatke o tome da li su učinioci bili učesnici ratova, te da li su ranije bili prijavljivani za nasilje ili druga krivična dela.
- Šira tema povezanosti korišćenja vatrenog oružja za prinudu, pretnju, kontrolu, verbalno zastrašivanje i silovanje, povećanje rizika od eskalacije nasilja, te kratkoročnih i dugoročnih posledica ovog vida nasilja po preživjele – u potpunosti je izostala.
- Tek u retkim slučajevima javnost dobija uvid u „epilog“ koji nije nužno samo o zakonskim sankcijama, već i različitim vidovima posledica zloupotrebe vatrenog oružja.
- Tek u nešto više od trećine slučajeva mediji su izvestili o mogućim ili donetim pravnim posledicama zloupotrebe vatrenog oružja i počinjenog nasilja/ubistva.
- Posebna tema zloupotrebe vatrenog oružja od strane pripadnika državnih organa koji po službenoj dužnosti nose oružje takođe je izostala.

- U najvećem broju slučajeva ključni sagovornici/-e (onda kada su imenovani) na koje se mediji oslanjaju za informacije o poreklu oružja, istorijatu nasilja, okolnostima pod kojima se incident desio, jesu prijatelji/komšije/kolege/porodica ili žrtava ili učinioca, a ne zvanične institucije.
- Tokom uzimanja izjava od profesionalaca iz institucija mediji nisu postavljali pitanja o sprezi nasilja prema ženama i nasilja u porodici i vatrenog oružja.
- Niti u jednom mediju u posmatranom periodu nije bilo analitičkog, niti kritičkog osvrtu na zloupotrebu vatrenog oružja za nasilje prema ženama.
- Polovina medijskih objava sadržala je senzacionalističke ili stereotipne fraze za opisivanje zloupotrebe vatrenog oružja, najčešće već u naslovnom bloku – „izrešetati“, „napraviti pokolj“, „smaknuti“, „sejati smrt“, „sasuti metke“, „overiti“, „kobni hici“, „krvavi pir“...
- Pored žargonskih izraza za opisivanje ozbiljnih zločina, medijske objave bile su pune stereotipnih prikazivanja samog fenomena nasilja, žrtava i učinioca.
- Polovina medijskih objava sadržala je detalje čina ubistva koji su možda relevantni za sud, ali oni nisu stavljeni u mogući pravni kontekst koji bi eventualno mogao da opravda interes javnosti da ih zna.
- Najveći broj medija u Srbiji ne poštuje integritet žena žrtava nasilja i banalizuje zločine počinjene nad njima, na taj način doprinoseći stvaranju i održavanju patrijarhalne kulture nasilja koja na nivou društva održava začarani krug moći i kontrole koji nasilnici sprovode na individualnom nivou.
- Mediji ne izveštavaju o psihološkim, fizičkim, ekonomskim posledicama zloupotrebe vatrenog oružja po žrtve, njihove porodice, svedokinje i svedoke, te celokupnu zajednicu, niti postavljaju pitanje bezbednosti zajednice u kontekstu zloupotrebe oružja na javnom mestu.
- Mediji se ne bave temom sistemskog rešenja za zbrinjavanje i podršku žrtvama nasilja.
- Edukativnim i etičkim izveštavanjem mediji mogu značajno da utiču na suzbijanje kulture oružja i kulture nasilja u kojoj su većina žrtava žene.

I UVOD

O POTREBI ANALIZE MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O ZLOUPOTREBI VATRENOG ORUŽJA ZA MUŠKO NASILJE PREMA ŽENAMA

Nasilje prema ženama je globalno najrasprostranjeniji i istorijski gledano najistrajniji problem od čijih posledica svakodnevno stradaju žene i devojčice širom sveta. Pored toga što predstavlja fundamentalno kršenje osnovnih ljudskih prava, nasilje prema ženama je i pretnja razvoju i izgradnji mirnodopskih i održivih zajednica. Posledice nasilja ne ogledaju se samo u povredama i ubistvima žena, već urušavaju njihove kapacitete da kao ravnopravne građanke učestvuju u ekonomskom, političkom i društvenom životu zajednice i, zajedno sa muškarcima, utiču na dobrobit i budućnost dece, porodica i šireg društvenog okruženja.

Iako odgovornost za suzbijanje nasilja prema ženama prevashodno počiva na institucijama, prevencija i zaštita od nasilja umnogome je uslovljena i stavovima i percepcijama jednog društva o ovom fenomenu.

Usled činjenice da se dešava u sferi privatnog života i da ga najčešće čine muževi i intimni partneri, u mnogim kulturama nasilje u porodici i partnerskim odnosima se smatra „normalnim“ aspektom svakog braka i porodice. Društvena normalizacija nasilja ne samo da utiče na njegovo prepoznavanje i reagovanje u začetku, već i na spremnost da se nasilje prijavi, kao i da se prepoznaju rizični faktori koji vode do najtežih posledica, uključujući i ubistva žena.

U Srbiji je, prema podacima *Mreže Žene protiv nasilja*, u periodu od 2010. do 2019. godine ubijeno najmanje 307 žena od strane muževa ili intimnih partnera. Tokom 2019. godine ubijeno je 26 žena, od čega je šest ubistava izvršeno vatrenim oružjem. Prema istoj analizi, u polovini slučajeva u kojima su žene usmrćene vatrenim oružjem, ono je bilo u nelegalnom posedu učinioca (Lacmanović, 2010-2020). Ovi podaci koje prikuplja mreža *Žene protiv nasilja* i koji su na godišnjem nivou dostupni široj javnosti još uvek se prikupljaju i obrađuju na osnovu medijskih izveštaja.

U tom kontekstu, mediji u Srbiji imaju moćnu ulogu. Budući da predstavljaju najčešći izvor informacija na osnovu kojih se prati rasprostranjenost nasilja prema ženama i njegove karakteristike¹, mediji istovremeno učestvuju i u oblikovanju stavova društva o ovom fenomenu: „Mediji su ključni faktor u oblikovanju razumevanja zajednice, jer izveštavaju o trenutim događajima i nude oblik za njihovu interpretaciju. Ko ili šta je izabrano da se pojavi u vestima i način na koji će te individue ili događaji biti predstavljeni ima dubok uticaj na stavove, uverenja i ponašanja ljudi“ (Sutherland et al, 2017).

Program za razvoj Ujedinjenih nacija u Srbiji (UNDP Srbija) od 2009. aktivno sprovodi programe koji su usmereni na prevenciju i zaštitu žena od nasilja u porodici i partnerskim odnosima. Na osnovu dugogodišnje saradnje i rada sa medijima i svesni njihove uloge i uticaja koji imaju na percepciju rodno zasnovanog nasilja, 2017. godine osnovana je grupa Novinarke protiv nasilja prema ženama, u saradnji sa Fondom B92. Grupa koja danas broji preko 30 novinarki i urednica zalaže se za to da se prilikom izveštavanja o nasilju prema ženama govori kao o društvenom problemu, da se ukazuje na njegove uzroke, a Grupa takođe jasno osuđuje svaki oblik nasilja i poziva na odgovornost počiniocice i institucije nadležne za zaštitu od nasilja.

---

¹ Jedini javno dostupni podaci o ubistvima žena nalaze se na internet portalu Mreže Žene protiv nasilja (<https://zeneprotivnasilja.net/femicid-u-srbiji>), a javno dostupni podaci o incidentima počinjenim vatrenim oružjem nalaze se na SEESAC platformi (<https://www.seesac.org/AVMP/>). I jedna i druga baza zasnovane su na medijskim objavama o ove dve pojave.

Kao deo svog redovnog rada, Grupa prati kvalitet medijskog izveštavanja o nasilju prema ženama, na osnovu kvalitativnih indikatora. Takođe, grupa je izradila [Smernice za medijsko izveštavanje o nasilju prema ženama](#).

Analiza medijskog izveštavanja o zloupotrebi vatrenog oružja za muško nasilje prema ženama, koju je Grupa sproveda, nastala je iz višestrukih potreba. Postoje čvrsti pokazatelji povezanosti nasilja prema ženama sa prisustvom oružja. Oružani sukobi na prostorima bivše Jugoslavije omogućili su da se velika količina oružja nađe u posedu civila, a velika dostupnost vatrenog oružja tokom i nakon oružanih sukoba, procenjuju se kao faktori koji su doprineli povećanju nasilja prema ženama u Srbiji (OEBS, 2019).

Prema studiji koju je SEESAC sproveo o vatrenom oružju i rodno-zasnovanom nasilju 2016. godine, žene su u najvećem broju slučajeva žrtve ubistava vatrenim oružjem koje počinje njihovi muževi i partneri, dok su muškarci većina počinilaca ovih ubistava. Ubistvo žena vatrenim oružjem je sedam puta fatalnije od ubistva u kriminalnom kontekstu, budući da se u većini slučajeva nasilje odvija u intimnom, zatvorenom prostoru domaćinstva umanjujući žrtvama šanse da se sklone, pobegnu, izbegnu napad i prežive. Osim ovoga, zloupotreba vatrenog oružja nije ograničena samo na ubistva, već se često zloupotrebljava i kao sredstvo za vršenje drugih oblika nasilja, kao što su kontrola, zastrašivanje, pretnje, psihološko i seksualno nasilje – svaki peti muškarac koji je vršio nasilje u partnerskom odnosu je pretio oružjem svojoj partnerki (Hughson, 2018).

Uprkos ovim faktorima, još uvek je nedovoljna pažnja i javnosti i medija posvećena fenomenu zloupotrebe oružja i nasilja prema ženama. Ovo je identifikovano i u Mapi puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine, koja je usvojena 2018, a u čijem sprovođenju učestvuje i Republika Srbija.² Kao jedan od problema na koji Mapa puta treba da odgovori, identifikovan je nizak nivo svesti o široko rasprostranjenoj zloupotrebi vatrenog oružja u nasilju u porodici i rodno zasnovanom nasilju i nerazvijeni institucionalni odgovor, dok je izveštavanje medija o zloupotrebi vatrenog oružja ocenjeno kao površno i blagonaklono, uglavnom u kontekstu „kulture oružja“ i predstavljanja „vatrenog oružja u sklopu tradicionalnih vrednosti“. Takođe je identifikovan i nedovoljan odgovor institucija na izveštavanje medija, kao i dalje praćenje.³

² Mapa puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine zajedno su razvile vlasti Zapadnog Balkana, pod pokroviteljstvom Nemačke i Francuske i u koordinaciji sa Evropskom unijom, a uz tehničku podršku UNDP SEESAC. Mapa puta je najsveobuhvatnija delatnost u pogledu kontrole naoružanja u regionu, koja pokriva sve ključne aspekte od obezbeđivanja skladišta oružja i municije do uvođenja aspekata rodne ravnopravnosti u kontroli vatrenog oružja i suzbijanju ilegalne trgovine naoružanja. Mapu puta usvojili su lideri država i vlada Zapadnog Balkana na Londonskom samitu 2018. godine.

³ Tekst Mape puta dostupan je na https://www.seesac.org/f/docs/publications-salw-control-roadmap/Roadmap_brochure_web_BCMS_1.pdf

Analiza medijskog izveštavanja o zloupotrebi vatrenog oružja za muško nasilje prema ženama, u ovom kontekstu, predstavlja polaznu osnovu za dalji rad grupe Novinarke protiv nasilja na ovom problemu, sa ciljem da se kroz konkretne aktivnosti i rad sa medijima poveća nivo svesti i smanji zloupotreba vatrenog oružja u slučajevima nasilja prema ženama, nasilja u porodici i drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja.

Analiza je nastala u okviru projekta Smanji rizik-povećaj bezbednost – Ka smanjenju zloupotrebe oružja u kontekstu nasilja u porodici, koji sprovodi UNDP Srbija. Projekat doprinosi ostvarenju cilja br. 4 u okviru regionalne Mape puta za kontrolu malokalibarskog i lakog kalibarskog naoružanja na Zapadnom Balkanu: do 2024. godine znatno smanjiti snabdevanje, potražnju i zloupotrebu vatrenog oružja kroz povećanje nivoa svesti o opasnosti oružja, edukaciju, promovisanje kontrole naoružanja i bolju obaveštenost.

Ovaj projekat podržava Ministarstvo spoljnih poslova Savezne Republike Nemačke.

UVODNA REČ GRUPE NOVINARKE PROTIV NASILJA PREMA ŽENAMA

---

*Svaki put kada izveštavaju o porodičnom nasilju,
mediji imaju priliku da spasu živote.*
Nacionalna linija za porodično nasilje, SAD

Analiza medijskog izveštavanja o zloupotrebi vatrenog oružja za muško nasilje prema ženama nastala je u okviru neformalne grupe *Novinarke protiv nasilja prema ženama* koja okuplja više od 30 novinarki i urednica iz nacionalnih i lokalnih medija, uz podršku Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i Fonda B92, zainteresovanih za problem nasilja prema ženama i etičko izveštavanje medija o ovoj temi.

Pored već izrađene Analize medijskog izveštavanja o nasilju prema ženama za 2019. godinu i Smernica za medijsko izveštavanje o ovoj temi, želele smo dublje da analiziramo način na koji mediji izveštavaju o vatrenom oružju u kontekstu ovog problema. Uvažavajući moć koju mediji imaju pri informisanju javnosti, smatramo da je naša uloga daleko kompleksnija od pukog informisanja – mi smo tu da tragamo za kontekstom društvenih fenomena o kojima izveštavamo, damo glas onima čiji se glas ne čuje i pitamo nadležne zašto je to tako i šta možemo da uradimo da se to promeni.

Upravo iskustvo ove grupe novinarki pokazuje da u mnogim redakcijama postoje posvećene novinarke (i novinari) senzibilisane za ovaj problem, radoznale i profesionalne prilikom obavljanja svog posla.

Zato se nadamo se da će ovaj izveštaj pronaći svoj put i biti koristan ne samo novinarkama i novinarima, već i urednicama i urednicima, kao i svima onima koji se interesuju za oblasti medija, nasilja prema ženama i vatrenog oružja. Njegova krajnja svrha jeste da doprinese poboljšanju položaju žena, a posebno onih koje žive sa posledicama nasilja i zloupotrebe vatrenog oružja, kao i njihovih porodica i porodica onih koje više nisu među nama.

VATRENO ORUŽJE I MUŠKO NASILJE PREMA ŽENAMA

Nasilje prema ženama u porodično-partnerskom kontekstu i danas u Srbiji predstavlja jedan od vodećih problema kada je reč o narušavanju ljudskih prava, dostizanju ravnopravnosti žena i muškaraca, kao i bezbednom i dostojanstvenom životu žena. Stavovi o prihvatljivosti nasilja, kao i samo nasilje, široko su rasprostranjene pojave – tri od deset žena veruju da je porodično nasilje nad ženama privatna stvar, a skoro četvrtina smatra žrtvu odgovornom ili veruju da one preuveličavaju tvrdnje o zlostavljanju ili silovanju. Istovremeno, dve trećine žena (62%) doživelo je neki oblik nasilja nakon 15. godine života. Ukoliko je sadašnji ženin partner učestvovao u oružanim sukobima, verovatnoća da ta žena izjavi da je doživela fizičko nasilje od strane partnera je dvostruko veća, u odnosu na one žene čiji partneri nisu učestvovali u bilo kakvoj borbi (OEBS, 2019). „Kada se govori o faktorima koji su možda doprineli povećanju broja slučajeva nasilja nad ženama u Srbiji, žene su u kvalitativnom istraživanju kao ključni faktor navele veliku dostupnost vatrenog oružja tokom i nakon oružanih sukoba. One su rekle da su vojnici značajan deo oružja zadržali nakon što su se vratili iz borbe, i koje su ili držali kod kuće ili prosledili drugima, i da se od tada to vatreno oružje koristi protiv žena“ (Ibid).

Stopa krajnjeg i najbrutalnijeg vida nasilja prema ženama, femicida, odnosno ubistva žene zbog toga što je žena, takođe je vrlo visoka. Najmanje 307 žena ubijeno je od strane partnera/bivšeg partnera ili muškog člana porodice u periodu od 2010. do kraja 2019. godine (Lacmanović, 2010–2020). Statistiku o femicidu u porodično-partnerskom kontekstu prikuplja i objavljuje *Mreža Žene protiv nasilja* na osnovu medijskih tekstova o ubistvima žena, s obzirom na to da javno dostupna zvanična statistika ne postoji. To znači da ova brojka može biti i viša, s obzirom na to da je moguće da nisu svi slučajevi dospeli u medije.

Iz istih izveštaja o femicidu *Mreže ŽPN* dostupan je i podatak da je u poslednjih 10 godina 30% žrtvi femicida ubijeno vatrenim oružjem. Ovi procenti variraju iz godine u godinu, te je najviši procenat (46%) bio 2015. godine, a najniži (20%) 2018. godine. Vatreno oružje

kojim su ubistva počinjena su najčešće pištolj, a zatim lovačka puška, bomba, kalašnjikov. Kada je reč o isključivo partnerskom nasilju, u periodu od 2012. do 2016. godine, 39.4% žena ubijenih od strane intimnog partnera su ubijene vatrenim oružjem, a žene čine 91.1% lica ubijenih od strane partnera vatrenim oružjem, u poređenju sa 8.9% muškaraca, pokazuje istraživanje „Rod i malokalibarsko oružje: ključne činjenice“ (Božanić, 2019).

Rizik da će nasilje u porodično-partnerskom kontekstu eskalirati u femicid značajno se povećava ukoliko se u domaćinstvu nalazi vatreno oružje. Istraživanja (najčešće sa područja Sjedinjenih Američkih Država) pokazuju da se ovaj rizik povećava od 3,5 (Lacmanović, 2010-2020), do čak 12 puta (Saltzman et al, 1992). Dodatno, „istraživanje o povezanosti posedovanja oružja i ubistava žena u periodu od 2007. do 2012. godine pokazalo je da se Srbija po stopi ovih ubistava nalazi na 17. mestu od 48 posmatranih zemalja“ (Lacmanović, 2010-2020).

Neizostavno je pomenuti i nekoliko masovnih ubistava motivisanih mržnjom prema ženama koja su počinjena vatrenim oružjem. Kako se navodi u studiji „Rod i malokalibarsko i lako oružje u Jugoistočnoj Evropi“ iz 2016. godine: „Na osnovu izveštavanja medija, pet od šest najsmrtonosnijih masakara koji su se dogodili u Srbiji od 2000. godine nadalje, direktan su rezultat zloupotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici ili su uključivala ubistvo člana porodice ili bivše/sadašnje partnerke. U svakoj od navedenih pucnjava, počinilac je bio muškarac, a ukupno je ubijeno 40 a ranjeno 28 osoba. Žene su činile većinu žrtava (55%), što je znatno veći procenat od zastupljenosti žena u ukupnom broju žrtava incidentata izvršenih vatrenim oružjem. U najmanje tri slučaja bilo je dokaza da su počinioi masakara pre pucnjave izvršili nasilje u porodici“ (Božanić, 2016). Kada je reč o poslednjih nekoliko godina, važno je podsetiti se konkretnih slučajeva – u Velikoj Ivanči 2013. godine ubijeno je sedam žena i šest muškaraca, u Kanjiži je 2015. ubijeno četiri žene i dva muškarca, a u Žitištu su godinu dana kasnije ubijene dve žene i četiri muškarca. Prema navodima medija, u svim ovim slučajevima ubice su bili pojedinci koji su prethodno bili nasilni prema svojim partnerkama. Dodatno, ubice iz Velike Ivanče i Kanjiže bili su učesnici ratova devedesetih godina, a kalašnjikov korišćen za ubistva u Žitištu takođe je „zaostao“ iz rata (Mreža Žene protiv nasilja, 2016).

Ovi podaci otvaraju još neke važne teme kada govorimo o zloupotrebi oružja prilikom ubistava žena u porodično-partnerskom kontekstu. Sa jedne strane, to je pitanje posledica ratova koje je Srbija vodila krajem XX veka na teritoriji bivše Jugoslavije i muškaraca koji su bili učesnici rata, a kojima nije obezbeđen adekvatan tretman posttraumatskog stresnog poremećaja. Sa druge strane, otvara se pitanje rasprostranjenosti vatrenog oružja, bilo ono legalno ili ilegalno, te bilo kao zaostatak iz rata ili ne. „Istraživanje o malokalibarskom i lakom oružju 2012-2016“ pokazalo je da se samo u legalnom posedu u rukama fizičkih lica u Srbiji 2016. godine nalazilo oko 618.061 komad oružja, a u rukama privatnih pravnih lica 23.539 komada oružja, kao i da su ti brojevi u periodu od 2012. do 2016. godine bili u konstantnom porastu (Buzi, 2019).

Da su posedovanje i zloupotreba vatrenog oružja izrazito rodno određene pojave dokazuju i podaci da su vlasnici vatrenog oružja u 94.7% muškarci (naspram 5.3% žena), kao i da je 37.6% muškaraca nasuprot 19% žena anketiranih 2017. godine izjavilo da bi posedovali oružje (Božanić, 2019).

KRATKI PRIKAZ MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O NASILJU PREMA ŽENAMA

Mediji imaju veoma važnu ulogu u informisanju javnosti o prisutnosti i rasprostranjenosti određenih društvenih problema, te o načinima na koje institucije odgovaraju na date probleme, istovremeno kontrolišući njihov rad. Posedovanje vatrenog oružja i njegova veza sa bezbednošću i sigurnošću žena jeste društvena tema od velikog značaja, te je medijsko praćenje odnosa između nasilja u porodici/ubistava žena i vatrenog oružja od ključnog značaja, a posebno uzevši u obzir da mediji često predstavljaju jedini izvor informacija na osnovu kojih se sprovode praćenja i analize.

U poslednje vreme primetno je povećanje interesovanja medija za temu nasilja prema ženama, što dokazuje podatak da je ukupan broj objava na ovu temu u štampanim i elektronskim medijima i na internet portalima u toku 2019. godine bio veći od 11.000, kako je pokazala analiza medijskog izveštavanja grupe Novinarke protiv nasilja prema ženama. Međutim, prostor dat ovoj temi najčešće se koristi za objave koje se svode na praćenje konkretnih slučajeva, kada se nasilje već desilo (78%), dok je objava koje su se bavile fenomenom nasilja prema ženama iz edukativnog ugla bilo znatno manje (22%).

Tek 17% medijskih objava ispunjavalo je edukativnu funkciju (u vidu opisa fenomena, prevencije i načina zaštite i podrške), a samo 13% objava pružalo je informaciju o uzroku nasilja prema ženama koji se ogleda u nejednakim odnosima moći, odnosno neravnopravnosti između muškaraca i žena.

Iako je vatreno oružje u značajnoj meri sredstvo izvršenja ubistava žena i nasilja u porodično-partnerskom kontekstu, na ovu temu nema mnogo istraživanja. Jedno od retkih istraživanja o „stavovima medija o oružju“, kako se navodi na internet portalu *Centra za istraživanje javnih politika*, sprovedeno na četvoromesečnom uzorku medijskih priloga objavljenih u vreme zločina u Žitištu i akcije legalizacije oružja (2016. godina), pokazalo je da se „mediji uglavnom ne bave ispitivanjem porekla raširenosti vatrenog oružja u srpskom društvu i brojnim rizicima koje nosi njegovo posedovanje“ (Spasić i Tadić, 2017). Iako istraživanje nije dalo sveobuhvatnije i detaljnije rezultate, u drugom delu istraživanja koje se baziralo na fokus grupama sa pripadnicama ranjivih kategorija stanovništva zbog ličnog svojstva koje ih čini posebno osetljivim na diskriminaciju, navodi se da one „izveštavanje medija o slučajevima rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici (...) ocenjuju kao izuzetno negativno i kao jedan od činilaca koji doprinosi nebezbednosti žena“ (Ibid). U istim tim fokus grupama, ipak, „prepoznata je snaga koju mediji mogu imati u podizanju svesti o ovim problemima, ali i kao specifičan oblik prevencije“ (Ibid).

II ANALIZA MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O NASILJU PREMA ŽENAMA I ZLOUPOTREBI VATRENOG ORUŽJA

METODOLOŠKI OKVIR

Cilj analize medijskog izveštavanja o nasilju prema ženama i zloupotrebi vatrenog oružja jeste da istraži kada i na koje načine mediji izveštavaju o odnosu ove dve pojave, koliko i kakve informacije pružaju javnosti i da li problemu zloupotrebe oružja za nasilje prema ženama pristupaju na kritički/analitički način.

Analizom su obuhvaćene sve medijske objave o muškom nasilju prema ženama u periodu druge polovine 2019. godine, odnosno od 1.7.2019. do 31.12.2019. dostupne u bazi medijskog arhiva *Ebart* pod ključnim rečima:

- nasilje nad ženama (*od strane muškaraca*),
- nasilje u porodici (*prema ženama od strane muškaraca*),
- seksualno nasilje (*prema ženama i devojkama*),
- ubistva žena (*od strane muškaraca u porodično-partnerskom kontekstu*),
- počinioци nasilja nad ženama.

Grupa *Novinarke protiv nasilja prema ženama*, prilikom svoje redovne analize svih medijskih objava o nasilju prema ženama, izdvojila je one objave u kojima se pominjalo vatreno oružje. Time je nastao uzorak od 590 objava u kojima se pominju i nasilje prema ženama i vatreno oružje, korišćen za ovu analizu. Uzorak je obuhvatio sve objave na televizijskim i radio stanicama, u štampanim medijima i na internet portalima.

Objave su razvrstane po kriterijumu da li se tekst odnosi na konkretan slučaj nasilja prema ženama u kojem je zloupotrebljeno vatreno oružje ili na fenomen zloupotrebe vatrenog oružja za nasilje prema ženama. Druga kategorizacija odnosila se na to da li objava predstavlja puko prenošenje saopštenja Ministarstva unutrašnjih poslova (ili drugih institucija/organizacija) ili predstavlja originalnu novinarsku vest.

Kada je reč o izveštavanju o konkretnim incidentima, istraživale smo da li se pominju tip i broj vatrenog oružja; poreklo oružja koje je zloupotrebjeno (legalno ili ilegalno), istorija nasilnog ponašanja osobe koja je zloupotrebila oružje; te da li postoji informacija o povezanosti oružja ili nasilnika sa ratom.

Poseban fokus analize bio je usmeren na postojanje kritičkog i analitičkog osvrta medija na zloupotrebu oružja. Prevažodno nas je zanimalo da li medijske objave pružaju dodatne informacije o zloupotrebi oružja ili problematizuju njegovu zloupotrebu. U tom smislu, razmatrale smo da li medjska objava sadrži informacije o rasprostranjenosti oružja u posedu građana u Srbiji, njegovoj zloupotrebi, informacije o tome kome se i na koji način može prijaviti/predati ilegalno oružje, u kojim slučajevima dolazi do oduzimanja legalnog oružja, posebno u kontekstu nasilja prema ženama, preispitivanja zloupotrebe oružja koju počine službena lica i potrebe za ograničenjem dostupnosti oružja van radnog vremena licima koja ih službeno poseduju, te bilo koje druge kritičke/analitičke forme koja bi učinila da objava sadrži više od pukog registrovanja da je nasilje počinjeno vatrenim oružjem.

OGRANIČENJA ANALIZE

Uzorak korišćen za ovu analizu reprezentativan je za posmatrani period, posebno jer se tokom istog desio značajan broj slučajeva nasilja prema ženama zloupotrebom vatrenog oružja o kojima su mediji izvestili, kao i četiri femicida počinjena vatrenim oružjem. Ipak, za stvaranje potpune slike o tome kako mediji izveštavaju o nasilju i oružju, potrebno je obuhvatiti duži vremenski period, uzimajući u obzir da dubinske istraživačke priče zahtevaju vreme.

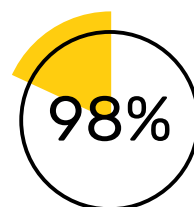
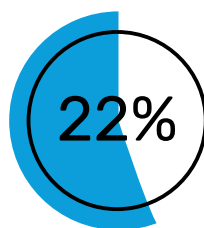
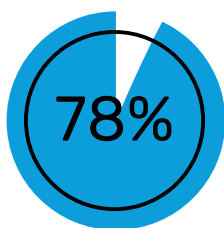
REZULTATI ANALIZE

Analiza medijskog izveštavanja grupe *Novinarke protiv nasilja prema ženama* pokazala je da je tokom druge polovine 2019. godine bilo ukupno 5.717 medijskih objava (na TV i radio stanicama, u štampanim medijima i na internet portalima) o nasilju prema ženama. Od toga, 590, tačnije **10% objava istovremeno je sadržalo informacije o nasilju prema ženama i zloupotrebi vatrenog oružja**. Ovo uključuje medijske izveštaje o konkretnim slučajevima nasilja prema ženama u kojima je oružje bilo sredstvo izvršenja, kao i izveštaje u kojima je tema bila nasilje prema ženama, a vatreno oružje je pomenuto generalno u kontekstu krivičnih dela.

KADA I ZAŠTO MEDIJI IZVEŠTAVAJU O NASILJU I ORUŽJU?

Mediji o nasilju prema ženama u najvećem broju slučajeva izveštavaju kad su u pitanju konkretni slučajevi (78% objava), a u značajno manjoj mjeri imaju edukativnu funkciju baveći se problemom nasilja prema ženama kao fenomenom (22% objava) (Gligorijević i dr, 2020). Kada je u pitanju izveštavanje o nasilju prema ženama i zloupotrebi vatrenog oružja situacija je još više zabrinjavajuća. Objave o konkretnim slučajevima zloupotrebe oružja čine čak 98% svih objava.

Drugim rečima, **manje od 2% ukupnog broja objava bavilo se problemom zloupotrebe vatrenog oružja kao fenomenom**. Međutim, ni ove objave nisu bile rezultat novinarskog istraživanja, već su se svodile na prenošenje saopštenja/izjava iz međunarodnih ili lokalnih ženskih organizacija o količini ilegalnog oružja ili lakoj dostupnosti, bez dodatnih pitanja/informacija, ili na prenošenje vesti iz drugih država gde je pokrenuto pitanje oduzimanja oružja nakon prve prijave nasilja u porodici.

To znači da podsticaj medija da daju prostor temi nasilja i oružja gotovo isključivo dolazi iz potrebe da se pokriju događaji od važnosti za konkretan dan, a ne iz motiva da se tema dubinski istraži i predstavi.

Samo 6% medijskih objava o rodno zasnovanom nasilju bavilo se zloupotrebom vatrenog oružja u širem kontekstu nasilja prema ženama ili visoke stope femicida, prenoseći dostupnu statistiku, tragajući za izjavama profesionalaca/-ki iz institucija ili stručnjaka/-kinja iz nevladinog sektora ili istražujući izrečene sankcije. Ipak, čak ni u tim situacijama mediji nisu dublje istraživali vezu između zloupotrebe vatrenog oružja i nasilja prema

ženama/femicida. Stiče se utisak da mediji ovu vezu ne vide kao relevantnu, te kao da nema razlike između toga da li je nasilniku bio dostupan nož ili neki vid vatrenog oružja. Iako samo oružje za krajnji ishod, a posebno kada je smrtonosni, može delovati kao irelevantno, uzevši u obzir istraživanja o povećanju rizika od smrtnog ishoda nasilja u porodici ukoliko je u domaćinstvu prisutno vatreno oružje, ili ukoliko je nasilnik bio učesnik rata, mediji su morali istaći ove rizike i statistiku.

“...Veliki broj hitaca iz vatrenog oružja ili čak više desetina uboda nožem karakteristični su za ubistva iz kojih stoje različiti problemi u partnerskim odnosima...”

Iz teksta „**APSURDNE SUDSKE PRESUDE U SLUČAJEVIMA NASILJA NAD ŽENAMA: Manja kazna za ubicu ako je bio zaljubljen i pijan**“ objavljenog 26.11.2019. u dnevnom listu ‘Politika’

Pojedina istraživanja za ovu vrstu analize koriste terminologiju medijskog predstavljanja tzv. portreta i pejzaža. Pod *portretom* se podrazumevaju objave koje su „uokvirene epizodno (...), koje ističu osobu ili specifičan incident, te koje ostavljaju malo prostora da se govori o kontekstu problema i mogućim načinama za njegovo rešenje“. Sa druge strane, *pejzažno izveštavanje* podrazumeva pružanje „tematskog okvira (...) koji može uključivati detalje o individui ili specifičnom incidentu, ali takođe prikazuje odnos sa institucijama, okruženjem i širim društvenim pitanjima“. Drugim rečima, „tematske priče su važne jer pomažu publici da razmišlja o rešenju koje podrazumeva menjanje institucija, zajednice ili društvenih normi“ (Dorfman, 2018).

Koristeći ovaj diskurs možemo zaključiti da mediji u Srbiji, čak i u slučajevima kada o nasilju prema ženama izveštavaju kao o fenomenu, objavljivanjem statistike, davanjem prostora za izjave stručnjakinja i stručnjaka, kao i institucija, o nasilju i oružju i dalje izveštavaju portretno, uz usputna pominjanja. Za ovu vrstu analize nema razlike među tipovima medija, bilo da je reč o elektronskim, štampanim ili medijskim internet portalima.

ODLIKE PORTRETNOG IZVEŠTAVANJA

Prisutnost portretnog izveštavanja posebno dolazi do izražaja ukoliko se uzme u obzir da je **polovina objava u posmatranom periodu bila o konkretnom femicidu ili pokušaju femicida vatrenim oružjem** (od čega 80% o događajima u Srbiji i 20% o događajima u inostranstvu).

Visok procenat objava o femicidu ne treba da čudi jer se u posmatranom periodu desilo čak četiri ubistva žena počinjena vatrenim oružjem. Prvi slučaj desio se početkom jula, u Požegi, kada je očuh pucao u pastorku iz lovačke puške, a zatim pokušao samoubistvo. Naredna dva slučaja desila su se u toku istog vikenda, sredinom septembra – u jednom slučaju muškarac je pištoljem ubio suprugu i njenog brata u centru Kruševca, a nakon policijske potere izvršio samoubistvo, dok je u drugom slučaju muškarac ubio nevenčanu suprugu lovačkom puškom u njihovom domu u Koceljevi. Poslednji slučaj bio je samo nekoliko dana kasnije, pred kraj septembra, kada je muškarac pištoljem ubio bivšu partnerku i pokušao samoubistvo u njenom stanu u Kotežu.

U sva četiri slučaja mediji su izvestili o tipu vatrenog oružja, što je vidljivo i iz gore navedenih iskaza preuzetih iz medija, a samo u jednom slučaju (Koceljeva) izvestili su i da je oružje bilo u legalnom posedu, što su saznali iz „pouzdanih izvora“.

„Ipak, kako 'Novosti' saznaju iz pouzdanih izvora, S. je Ž. navodno, uputila nekoliko uvreda, pa je on potegao sačmaru, koju je imao u legalnom vlasništvu.⁴

„Sačmaru potegao posle svade“, 17.09.2019, dnevni list 'Večernje novosti'

Ž. je pucao u ženu iz lovačke puške u legalnom posedu.

„Smaknuo suprugu“, 16.09.2019. dnevni list 'Vesti Frankfurt'

Iako postoji mogućnost da su novinari i novinarka pokušali da dođu do informacija o pravnom statusu oružja u preostala tri slučaja, ali da u tome nisu uspeli, to nije bilo navedeno niti u jednoj objavi. Bilo da je reč o izveštavanju o ubistvu ili pokušaju ubistva, sem u zaista retkom i statistički beznačajnom broju slučajeva, nije bilo navoda poput „redakcija nije uspela da dobije odgovor na pitanje o legalnosti oružja“ koji bi mogli da upućuju na novinarsku potragu za informacijom do koje nisu mogli da dođu.

Potruga za ovim informacijama i njihovo navođenje od izuzetne su važnosti jer otvaraju brojna pitanja o radu institucija i bezbednosti građana/-ki, poput pitanja da li se i na koji način prevenira da će oružje za koje lice dobije dozvolu biti zloupotrebjeno u kontekstu nasilja u porodici, na koji način se vrši bezbednosna provera lica i da li se kroz ove provere mogu otkrivati slučajevi nasilja prema ženama. Isto tako, značajne informacije za građane i građanke su i koliko se na godišnjem nivou ilegalnog oružja zapleni i koliki procenat je otkriven kroz prijavljene slučajeve nasilja.

⁴ U svim slučajevima prenošenja citata iz medija, imena su naknadno anonimizovana u cilju očuvanja dostojanstva žrtvi i izbegavanja dodatne traumatizacije njihovih porodica.

Neki od izolovanih primera informisanja javnosti o kontekstu počinjenog ubistva/pokušaja ubistva

Istraga će utvrditi kako je i kada nabavio to oružje.

„M. mi je umrla na rukama“, 25.09.2019, dnevni list 'Informer'

Da li ju je maltretirao, to ne znam, jer se nikada nije žalila na njega. Znamo da ga je prethodna devojka prijavila policiji, objašnjava ona (prim.aut. stanodavka ubijene žene)

„M. je ležala u lokvi krvi, a bivši momak pored nje“, 25.09.2019, dnevni list 'Blic'

Utvrđeno je da je muškarac pucao iz pištolja u nelegalnom posedu. Na licu mesta forenzičari i inspektori kriminalističke policije obavili su uviđaj. Tokom dalje istrage biće poznate sve okolnosti ovog slučaja.

25.10.2019, TV Pink

A.H. je iz pištolja marke Bereta koji je ilegalno nabavio ispalio više hitaca u 37-godišnju G. Zadobila je povrede glave i ruku. Potom je pucao sebi u glavu.

25.10.2019, Radio-televizija Srbije

Jednako su izostale i informacije o tome da li su učinioci bili učesnici ratova, te da li su ranije bili prijavljivani za nasilje ili druga krivična dela što bi, kako pokazuju istraživanja, takođe bile relevantne informacije u kontekstu zloupotrebe vatrenog oružja, rizika od nasilja i eskalacije istog. Kao i u prethodnom slučaju, iz medijskih objava nije vidljivo da li su novinari i novinarka tražili ove informacije, te ostali uskraćeni, ili do njih nisu ni pokušali da dođu.

Značajno je takođe istaći i da neki slučajevi privlače medijsku pažnju nekoliko dana uzastopce, i to se uglavnom odnosi na slučajeve ubistava i pokušaja ubistava, a daleko ređe na slučajeve nasilja u kojima je oružje korišćeno kao pretnja, ali nije došlo do fizičkih povreda. U ovim situacijama primetan je isti **šablon toka izveštavanja**. Na dan kada do zločina dođe, mediji objave kratku vest sa najosnovnijim detaljima, često je prenoseći sa zvaničnog internet portala Ministarstva unutrašnjih poslova. Već narednog dana javnost ima mogućnost da sazna mnogo više o slučaju, uključujući i tip oružja, broj hitaca, detalje o prethodnom ponašanju učinioca itd. Međutim, ove vesti imaju svoju „dužinu trajanja“ - uglavnom dva do tri dana.

Tek u retkim specifičnim slučajevima javnost dobija uvid u „epilog“ koji nije nužno samo o zakonskim sankcijama – poput slučaja pokušaja ubistva žene u pekari u Beogradu (oktobar) za koju su mediji izvestili da je polovinom novembra izašla iz bolnice.

Dodatno, iako bi ovaj vid informacije mogao da ima i preventivno dejstvo, tek u nešto više od **trećine slučajeva mediji su izvestili o mogućim ili donetim pravnim posledicama** zloupotrebe vatrenog oružja i počinjenog nasilja/ubistva, najčešće u toku vrhunca izveštavanja o konkretnim slučajevima. Ovo uključuje informacije o tome da je učinilac „priveden“, „zadržan“, „saslušan“ ili kolika je predviđena zatvorska ili druga vrsta kazne za počinjeno krivično delo. U takvim slučajevima mediji mahom više nisu ni navodili čak ni tip oružja kojim su se ubistva/pokušaj ubistva desili, već su koristili navode da su „upucane“, „ranjene“ i slično.

Primeri medijskog izveštavanja o sankcijama za nasilje i zloupotrebu oružja

Petru zbog teškog ubistva preti do 40 godina zatvora.

„Ubio suprugu iz lovačke puške“, 16.09.2019. dnevni list 'Blic'

Napadaču A.H, koji je takođe oženjen i otac dvojice odraslih sinova, na teret se stavlja krivično delo pokušaj ubistva. Nakon saslušanja trebalo bi očekivati da tužilaštvo podigne optužnicu protiv njega. Ako A. bude osuđen, zbog ovog krivičnog dela može robijati od pet do 15 godina.

„Pekarka upucana u glavu izlazi iz bolnice“, 11.11.2019, dnevni list Informer

Ubica je priznao zločin, nakon čega je priveden i određeno mu je zadržavanje.

„S. je objavila snimak iz provoda s nevenčanim mužem, tri sata kasnije on ju je ubio, jer 'nije htela da spava s njim'“, 17.09.2019. internet portal dnevnog lista 'Blic'

ORUŽJE KAO SREDSTVO KONTROLE I ZASTRAŠIVANJA

Kako je već navedeno, pažnja medija je veća i duže traje ukoliko je reč o slučajevima ubistva i pokušaja ubistva. Iako mediji često prenesu saopštenja MUP-a i o slučajevima sa drugačijim posledicama porodičnog nasilja prema ženama, te slučajeve retko kada isprate odlaskom na teren i prikupljenjem više informacija ili stavljanjem priče u širi kontekst, iako je evidentno da prostor za to postoji.

Primer radi, mediji su u posmatranom periodu izvestili o nekoliko slučajeva nasilja prema ženama gde je vatreno oružje korišćeno za zastrašivanje i kontrolu, uključujući i slučajeve seksualnog nasilja, pa i seksualnog nasilja nad maloletnom devojčicom i seksualnog nasilja tokom rata. Iako su u nekim od ovih slučajeva mediji izvestili o strahu preživelih, **šira tema povezanosti korišćenja vatrene oružja za prinudu, pretnju, kontrolu, verbalno zastrašivanje i silovanje, povećanje rizika od eskalacije nasilja, te kratkoročnih i dugoročnih posledica ovog vida nasilja po preživele – u potpunosti je izostala.** Ovo je posebno važno imati na umu ukoliko znamo da nasilje prema ženama počiva na uspostavljanju moći i kontrole nasilnika nad žrtvom, a koje je jednako opasno i ne mora biti praćeno fizičkim nasiljem, kako bi se žrtva zastrašila, držala u potčinjenom i zavisnom položaju. S tim u vezi, samo prisustvo vatrene oružja u domaćinstvu u mnogome predstavlja otežavajuću okolnost za ženu da se odluči da prijavi nasilje i/ili napusti nasilnika. Dodatno, čak 60.2% žena izjavilo je da smatra da ih oružje u domu čini manje bezbednim (SALW Survey, 2017), a imajući u vidu da je napuštanje nasilnog partnera visoko rizična situacija za sve žene koje su u situaciji nasilja, ona se dodatno usložnjava i postaje izuzetno preteća po njihov život, ako nasilnik ima pristup oružju.

U tom smislu, **mediji u okviru svoje informativno-edukativne uloge imaju odgovornost da sam termin zloupotrebe vatrene oružja za nasilje prema ženama redefinišu i posmatraju šire**, kao sredstvo kojim nasilnik ostvaruje ultimativnu kontrolu nad žrtvom, ponekad samim prisustvom u domaćinstvu, a ne samo kroz situacije kada je došlo do njegove zloupotrebe u užem smislu, tj kada je iz njega pucano.

Posebna tema **zloupotrebe vatrene oružja od strane pripadnika državnih organa koji po službenoj dužnosti nose oružje takođe je mogla biti pokrenuta**, s obzirom na to da su mediji u posmatranom periodu izvestili i o slučaju pripadnika policije koji se zatvorio u stan sa suprugom i detetom (koje je kasnije pustio da izađu), a zatim pretio službenim pištoljem. S obzirom na dokazan povećan rizik od nasilja i ubistva ukoliko je nasilniku dostupno vatreno oružje, ovaj slučaj mogao je služiti medijima kao povod za dublje istraživanje teme, traganje za statistikom o pripadnicima državnih organa koji su nasilni prema partnerkama i/ili deci i koji službeno oružje koriste u svrhe kontrole i zastrašivanja, te za statistikom od koliko njih je oružje oduzeto. To je od posebne važnosti jer policijski službenici imaju i direktan pristup oružju, obučeni su za korišćenje, rade

u visoko maskulinizovanoj institucionalizovanoj kulturi, imaju pristup informacijama, poznaju procedure.., što su sve faktori koji zahtevaju dodatnu pozornost kada je reč o nasilju u porodici. Međutim, i pored ovog, za medije opravdanog povoda, i ova velika i važna tema takođe je izostala, a o slučaju se izvestilo portretno.

Odabir sagovornika/-ca za određenu temu može u mnogome odrediti način na koji će priča o određenom fenomenu biti ispričana, iz kog ugla i sa kakvim informacijama. Da je ovo osetljivo i važno pitanje potvrđuju i Kodeks novinara Srbije koji čitavo poglavlje posvećuje ovoj temi (Poglavlje VI - Odnos prema izvorima informisanja) (Savet za štampu, 2015), kao i detaljne smernice za odabir sagovornika/-ca prilikom izveštavanja o nasilju prema ženama grupe *Novinarke protiv nasilja* (Novinarke protiv nasilja prema ženama, 2019). Smernice posebno ističu da medijski izveštaj ne sme da sadrži detalje čina nasilja/ubistva ili izjave sagovornika/sagovornica, koje su nerelevantne za čin.

U okviru analize posmatrano je od koga mediji uzimaju izjave i crpe informacije kada je reč o vatrenom oružju. Podaci pokazuju da, u najvećem broju slučajeva **ključni sagovornici/-ce** (onda kada su imenovani) na koje se mediji oslanjaju za informacije o poreklu oružja, istorijatu nasilja, okolnostima pod kojima se incident desio, jesu **prijatelji/komšije/kolege/podrođica ili žrtava ili učinioca, a ne zvanične institucije**. Iako je činjenica da se od ljudi bliskih učiniocu ili žrtvi mogu dobiti različite informacije, ponekad i od interesa za javnost, one ipak moraju biti proverene u zvaničnim ustanovama i o tome javnost mora biti obavještena. Tek u nekoliko slučajeva sagovornici su bili zvaničnici iz institucija, ali tada fokus nije bio na konkretnim događajima, već je oružje pomenuto kao usputna tema u okviru teme pooštravanja kazni za različita krivična dela. Nažalost, mediji ove situacije nisu iskoristili kako bi profesionalcima u institucijama postavili dodatna pitanja o sprezi nasilja prema ženama i nasilja u porodici i vatrenog oružja.

Jedan od medijski istaknutih slučajeva porodičnog ubistva i pokušaja ubistva desio se u Knjaževcu polovinom jula, kada je muškarac automatskom puškom ubio zeta i unuka, a ranio snaju i njenog brata⁵. Ovaj slučaj posebno je motivisao medije da se gotovo takmiče u iznošenju detalja o korišćenom oružju i istorijatu nasilja, a prateći medijske objave mogla se javiti sumnja u rad policije.

Nažalost, mediji su se zadržali na senzacionalističkom prenošenju, ponekad oprečnih, izjava komšija i rođaka koje na ovaj način ostaju na nivou trača. Mediji nisu dalje istraživali/objavljivali da li su institucije, prevashodno Ministarstvo unutrašnjih poslova, ispitale postojeće sumnje, odakle učiniocu velika količina vatrenog oružja i šta se dešavalo sa prijavama protiv njega, ukoliko su one postojale. Publici je ostalo samo da sumnja u to šta je istina.

Kako se saznaje, u porodici R. do sada nije bilo prijava za nasilje (...)

„Krvavi pir u Knjaževcu“, 16.07.2019, dnevni list 'Dnevnik'

Prijavljivali smo ga policiji, ali se sve završavalo samo na verbalnim opomenama.

„Sve bi ih pobio da nisam oteo pušku“, 16.07.2019, dnevni list Večernje novosti

N. je mene pre desetak godina jurio pištoljem da me ubije. Pokušao je i kolima da me pregazi. Tada, kada me je jurio s pištoljem, pobegao sam pravo u policijsku stanicu. Sve sam im ispričao, i da je nasilan i da ima oružje. Prijavio sam ga i ništa. Nije mu oduzeto oružje - kaže S.

„Kalašnjikovim pobio pola familije“, 16.07.2019, dnevni list 'Kurir'

Priča se da je N. navodno, šurovao sa policijom. Pojedini policajci su ga posećivali, čak i pili zajedno sa njim na njegovoj terasi - kaže jedan komšija.

„Pijani deda ispalio 29 metaka, ubio zeta i unuka!“, 16.07.2019, dnevni list 'Alo'

Osumnjičeni R. nije želeo da otkrije od koga je, kada i kojim povodom nabavio automatsku pušku AK-47, iz koje je u zeta, dvojicu unuka i suprugu jednog od njih ispalio 30-ak hitaca, kao ni ostalo oružje i bombu.

- Niti je bio na ratištu pa da mu je ostalo kao 'uspomena', niti je povezivan sa nekim ozbiljnijim kriminalom i grupama, da bi u kući držao automatsku pušku AK-47. Život mu nije bio u opasnosti, nije imao mnogo para, živeo je od onog što mu sin pošalje iz Nemačke, pa mu oružje sigurno nije bilo potrebno da zaštiti imovinu. Sve to, međutim ukazuje da je 'kalašnjikov' nabavio da bi nekoga zaplašio ili ubio - saznaje "Blic" od sagovornika upoznatog sa istragom i dodaje da ni komšije osumnjičenog R. nisu znale da on u kući drži 'kalašnjikov'.

„Dvostruki ubica, sem 'kalašnjikova' imao dva pištolja i bombu“, 17.07.2019, dnevni list 'Blic'

---

⁵ S obzirom na to da je jedna od povređenih ženskog pola, ovaj slučaj je takođe ušao u analizu.

I pored brojnih povoda i različitih slučajeva zlopotrebe vatrenog oružja u porodično-partnerskom kontekstu, pa i pored objave da je „mračno da mračnije ne može“⁶ **niti u jednom mediju u posmatranom periodu nije bilo analitičkog, niti kritičkog osvrta na zlopotrebu vatrenog oružja za nasilje prema ženama. Drugim rečima, tema nasilja i oružja aktuelna je u medijima samo onoliko koliko je potrebno da se prenesu najosnovnije informacije sa što više senzacionalističkih detalja o incidentu**, i to onih koji ne zahtevaju ulaganje napora u istraživački rad.

SENZACIONALIZAM I STEREOTIPI

Najupečatljivija odlika medijskog izveštavanja o nasilju prema ženama, s obzirom na to da je često vidljiva već kroz naslovne blokove, jeste senzacionalizam. Isto se ispostavlja i kada je reč o izveštavanju o nasilju i oružju.

Gotovo polovina (45%) medijskih objava sadržala je senzacionalističke ili stereotipne fraze za opisivanje zlopotrebe vatrenog oružja, najčešće već u naslovnom bloku – „izrešetati“, „napraviti pokolj“, „smaknuti“, „sejati smrt“, „sasuti metke“, „overiti“, „kobni hici“, „krvavi pir“... Pored ovih žargonskih izraza o ozbiljnim zločinima, medijske objave bile su pune stereotipnih prikazivanja samog fenomena nasilja, žrtava i učinioca. Kada mediji objave da se ubistvo desilo na „ukletom mestu“, da se „razvod rešava mecima“, ili da je „pravi okidač za ubistvo“ u nečemu drugom, a ne u nasilnikovoj svesnoj nameri da povredi, te da je nasilnik „obožavao snajper, verujem da nije ubica“, odgovornost se u potpunosti izmešta sa učinioca i prebacuje ili na žrtvu ili na neki vid spoljašnjih okolnosti, čime se dobija iskrivljena slika stvarnosti koja utiče na to kako će javnost razumeti nasilje kojim je okruženo.

Istovremeno, **polovina (49%) medijskih objava sadržala je detalje čina ubistva koji su možda relevantni za sud, ali za koje se ne vidi interes javnosti da ih zna**, odnosno nisu stavljeni u mogući pravni kontekst koji bi to eventualno mogao da opravda (poput broja hitaca, delova tela pogođenih mecima, broj hitaca prema delu tela, količini krvi i sl...).

Ovakvo senzacionalističko detaljisanje o zločinima problematično je iz više uglova. Sa jedne strane, treba imati na umu da je ovde reč o medijskim objavama koje su dostupne na trafikama, na TV i radio stanicama u dnevnim terminima, te na samo „klik“ od nas na internet portalima. To znači da svako, uključujući i decu, ne samo da ima gotovo neograničen pristup ovakvim sadržajima, već je upitno može li ostati neizložen istim. Time se stvara ne samo kultura nasilja, već i **kultura kojom se zlopotreba oružja banalizuje, čime dolazi i do normalizacije, pa i do jednog vida voajerske glorifikacije zločina**. Istovremeno, ovakvim izveštavanjem drugi nasilnici dobijaju nove ideje kako da vrše nasilje, te mogućnost da prete svojim žrtvama da će proći na isti način.

⁶ Objava jednog internet portala nakon dva femicida koja su se desila dan za danom sredinom septembra.

Povrh svega, ovakvo izveštavanje najviše šteti samim ženama žrtvama nasilja, kako onima o kojima se izveštava, tako i onima koje žive u nasilju. Iako Zakon o javnom informisanju i medijima, kao i Kodeks novinara Srbije i Pravilnik o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga eksplicitno pominju da se ljudsko dostojanstvo, a naročito dostojanstvo žrtava zločina, ne sme narušavati medijskim izveštavanjem, ovo je jedan od najčešćih propusta. Drugim rečima, **najveći broj medija u Srbiji ne poštuje integritet žena žrtava nasilja i banalizuje zločine počinjene nad njima**, na taj način doprinoseći stvaranju i održavanju patrijarhalne kulture nasilja koja na nivou društva održava začarani krug moći i kontrole koji nasilnici sprovode na individualnom nivou.

NEVIDLJIVE TRAUME

Na samom kraju godine u dnevnom listu 'Blic' objavljen je tekst pod nazivom „Preživela sam i želim da stanem na svoje noge“ o Marini Minić, ženi koja je 2018. preživela četiri pucnja koja je u nju ispalio partner na njenom radnom mestu. Muškarac je nakon toga izvršio samoubistvo, a Marina Minić je postala žena sa invaliditetom, korisnica kolica. Iako je povod za objavu Marinin apel za humanitarnom pomoći kako bi mogla sebi da obezbedi operaciju koja će joj omogućiti da ponovo hoda, ovo je **jedinstvena objava iz posmatranog perioda koja stavlja u fokus preživelu.**

„Pucanj. Ništa nije rekao, samo je ušao unutra i izvadio pištolj. I onda: pucanj! Nisam osetila bol, samo crvenilo na butini. Svesna sam. Prvo što mi pada na pamet nije da bežim, nemam kud, već da spustim taj pištolj, a onda je usledio drugi pucanj, treći, pa četvrti...“

- ispovest Marine Minić, objavljeno u tekstu „Preživela sam i želim da živim“, 28.12.2019. dnevni list 'Blic'

Širom sveta tema traume povezane sa različitim vrstama zločina postaje sve više vidljiva, a kada je reč o novinarstvu postoje čitavi departmani koji se bave isključivo ovim problemom, poput Dart centra za novinarstvo i traumu (eng. Dart Center for Journalism and Trauma) sa Univerziteta u Kolumbiji koji je posvećen „informisanom, inovativnom i etičkom novinarskom izveštavanju o nasilju, konfliktima i tragediji“ (Dart Center, n.d). Sa druge strane, zaključuje se da mediji u Srbiji ni na koji način ne stavljaju u fokus temu traume i psiholoških, fizičkih, ekonomskih posledica zloupotrebe oružja po preživele, njihove porodice, niti zajednice. Može se reći da ovo nije bio slučaj čak ni u pomenutom tekstu, s obzirom na to da je polovina teksta posvećena opisu zločina, bez šireg konteksta posledica sa kojima se Marina Minić i njena porodica suočavaju. Istovremeno, iako smo iz medija mogli saznati da je, primera radi, ubijena žena iz Kruševca imala dvoje dece, niti jedan medij nije to video kao povod za priču o tome sa kakvim posledicama žive deca kojima je otac ubio majku (i ujaka), a zatim izvršio samoubistvo. Takođe, s obzirom na to da su se ova ubistva desila na javnom mestu, u kafiću, ne znamo ni kakve posledice je po

mnogobrojne svedokinje i svedoke, odnosno celokupnu zajednicu, ovaj zločin ostavio, **niti se postavilo pitanje bezbednosti zajednice u kontekstu zloupotrebe oružja na javnom mestu.**

Dodatno, čak i u okviru teksta iz 'Blica' koji poziva građane i građanke da doniraju pomoć za preživelu, vidljivo je da se **mediji ne bave temom sistemskog rešenja za zbrinjavanje i podršku žrtvama nasilja.** Iako je ratifikovala Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici još 2013. godine, država Srbija stavila je rezervu na član koji se odnosi na obavezu države da isplati nadoknadu štete ženama žrtvama nasilja. U Izveštaju Republike Srbije o primeni Konvencije Saveta Evrope navodi se da „u Srbiji trenutno ne postoji mogućnost da žrtve nasilnih krivičnih dela (...) ostvare naknadu od države“ i da „zbog loše ekonomske situacije i velikog deficita u državnom budžetu, još uvek nije uspostavljen državni fond niti su opredeljena sredstva za ove namene“, kao i da je to razlog i zašto Srbija „još uvek nije ratifikovala Evropsku konvenciju o naknadi štete žrtvama krivičnih dela sa elementima nasilja, koju je potpisala oktobra 2010“ (Vlada Republike Srbije, 2019).

Dakle, i pored brojnih objava o različitim zločinima prema ženama počinjenim vatrenim oružjem, mediji se ni na trenutak nisu osvrnuli na odgovornost države da nadoknadi štetu preživelim i/ili njihovoj deci i porodicama.

III PREPORUKE MEDIJIMA

Preporuke iz ovog dokumenta oslanjaju se prevashodno na postojeći zakonodavni okvir, pre svega na Zakon o javnom informisanju i medijima, Zakon o elektronskim medijima i Zakon o javnim medijskim servisima, te na Kodeks novinara Srbije i Pravilnik o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga. Takođe, novinarkama i novinarima koje se bave ovom temom preporuka je i da se upoznaju sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW Konvencija), Konvencijom Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja prema ženama (Istambulskom konvencijom), kao krovnim evropskim dokumentom iz ove oblasti, kao i sa Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici, odredbama Krivičnog zakonika i Zakona o oružju i municiji. Dodatno, važan izvor informacija čini i već pomenuta Mapa puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine, a s obzirom na to da i Srbija učestvuje u njenom sprovođenju. Pored Mape puta, za praćenje postupanja države važna je i Strategija kontrole malog i lakog oružja u Republici Srbiji za period 2019–2024 godine, a posebno jer se u njoj navodi da „posedovanje, upotreba, zloupotreba i efekti malog i lakog oružja ispoljavaju jasne rodne dimenzije“, te da „posebna pažnja biće usmerena na sprovođenje preventivnih mera za sprečavanje nasilja nad ženama, nasilja u porodici i drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja“ (Službeni glasnik, 2019). S tim u vezi, prilikom medijskog izveštavanja važno je imati u vidu i da Akcioni plan za sprovođenje ove Strategije kao konkretnu aktivnost navodi „povećanje nivoa svesti i smanjenje zloupotreba vatrenog oružja u slučajevima nasilja nad ženama, nasilja u porodici i drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja“.

Posebna pažnja treba da bude posvećena već pomenutim Smernicama za medijsko izveštavanje o nasilju prema ženama s obzirom na to da ih je izradila upravo grupa novinarki koje prate ovu temu i posebno su zainteresovane za odgovorno izveštavanje o njoj.

Opšta preporuka medijima jeste da povod za objave o zloupotrebi vatrenog oružja za nasilje prema ženama ne bude samo konkretan događaj (portretno izveštavanje), već da ovu temu istražuju preventivno, dubinski, dajući joj time značaj koji zaslužuje (pejzažno izveštavanje). To podrazumeva **izveštavanje zasnovano na znanju, činjenicama, statistikama koje ovaj fenomen predstavlja kao rodno određen, rasprostranjen društveni problem, bez banalizacije koja vodi ka normalizaciji i glorifikaciji zločina.**

Pejzažno izveštavanje može da uključi teme poput:

- rodne određenosti posedovanja i zloupotrebe vatrenog oružja (koliko žene, a koliko muškarci poseduju, a koliko zloupotrebljavaju vatreno oružje; zbog čega je to tako; kako žene, a kako muškarci gledaju na to da li oružje doprinosi bezbednosti ili je umanjuje; zašto);⁷
- uticaja tradicije, običaja, popularne kulture i sl. na stavove građana i građanki, a posebno mladih muškaraca, o vatrenom oružju, a u cilju sveobuhvatnog preventivnog pristupa problemu;
- kako preveniramo zloupotrebu vatrenog oružja (uloga prosvete, medija, zdravstvenih ustanova, biznis sektora, sektora bezbednosti, sektora za boračka pitanja, sektora za socijalna pitanja, ustanova koje se bave zaštitom ljudskih i građanskih prava i jednakošću...);
- povećanje rizika od smrtnog ishoda u domaćinstvima gde postoji vatreno oružje;
- redefinisanja i proširenje pojma „zloupotrebe vatrenog oružja za nasilje prema ženama“ ne samo na slučajeve kada je iz oružja pucano, već i na sve slučajeve kada je ono prisutno u domaćinstvima gde postoji nasilje (zloupotreba oružja za prinude, pretnje, kontrolu, zastrašivanje i različite vidove psihičkog, seksualnog i ekonomskog nasilja, čak i onda kada fizičko nasilje izostaje; dostupna statistika; uticaj na žrtve i njihovu mogućnost da prijave i/ili izađu iz kruga nasilja; uticaj na decu...);
- odnosa između mržnje prema ženama, nasilja prema ženama, vatrenog oružja, učešća u ratovima, pređašnje istorije nasilnog ponašanja, a posebno u kontekstu masovnih ubistava;
- odnosa između slučajeva femicida u kome je došlo do samoubistva učinioca i njegovog mentalnog stanja;
- odnosa između učešća u ratovima, zloupotrebe vatrenog oružja za nasilje prema ženama i eventualnih mentalnih bolesti (rasprostranjenost posttraumatskog stresnog poremećaja i moguća podrška muškarcima koji sa njime žive, kao i njihovim porodicama);
- proizvodnje, dostupnosti i rasprostranjenosti vatrenog oružja, legalnog i ilegalnog, te njegove zloupotrebe za nasilje prema ženama i femicid;
- mogućih načina prevencije zloupotrebe oružja od strane onih koji poseduju dozvolu za držanje istog (bezbednosna provera lica; moguće otkrivanje slučajeva nasilja prema ženama putem ovih provera; statistike o nedavanju ili oduzimanju dozvoli zbog nasilja prema ženama);

⁷ Istraživanje o malokalibarskom i lakom oružju 2012–2016 može biti potencijalni izvor informisanja o temi. Publikacija je dostupna na https://www.seesac.org/f/docs/SALW-Surveys/Serbia_SALW-Survey_SRB.pdf

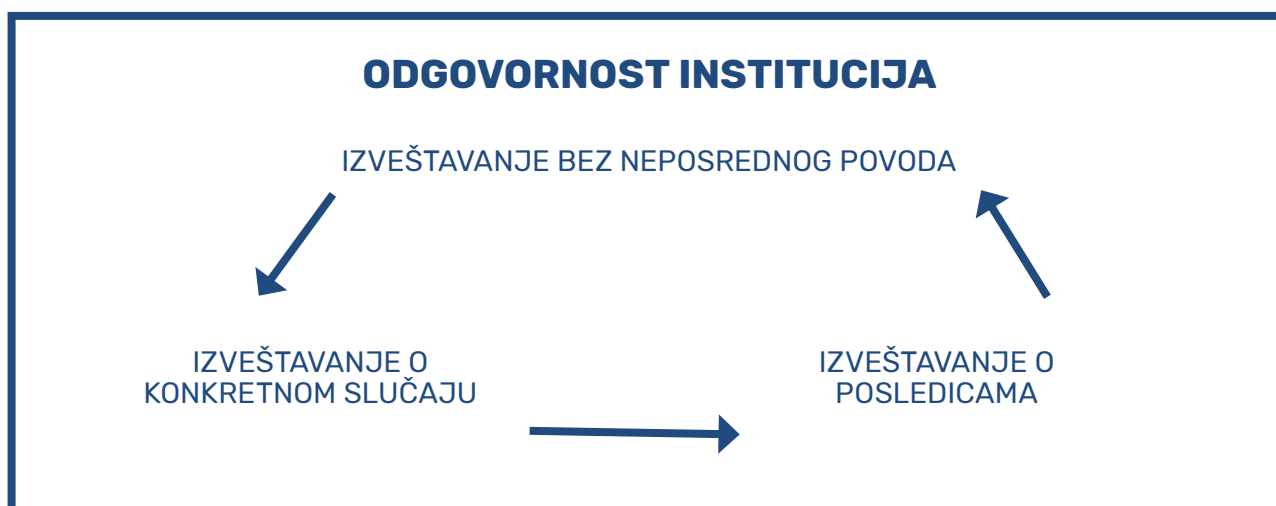
- zlopotrebe vatrenog oružja od strane pripadnika državnih organa koji po službenoj dužnosti nose oružje (statistika o zlopotrebi i oduzimanju službenog vatrenog oružja od strane pripadnika državnih organa);
- davanje medijskog prostora akcijama za legalizaciju oružja i izveštavanje javnosti o rezultatima istih;
- predstavljanja problema kao globalnog, a ne lokalnog (izveštavanje o situacijama u drugim državama, a posebno o primerima dobre prakse koji mogu biti povod za pokretanje teme na nacionalnom ili čak lokalnom nivou);
- odnosa zlopotrebe vatrenog oružja za nasilje prema ženama koje pripadaju ranjivim društvenim grupama, poput Romkinja, žena sa invaliditetom, starijih žena, žena sa sela... (rasprostranjenost, specifičnosti);
- zakonskih sankcija za slučajeve zlopotrebe vatrenog oružja za nasilje prema ženama, uključujući ubistva žena (informacije i statistika o predviđenim i donetim sankcijama; razlozi za određenu sudsku praksu, mogućnosti poboljšanja);
- različitih vidova posledica zlopotrebe vatrenog oružja (ne samo u pojedinačnim slučajevima, ne samo fizičkih posledica i ne samo posledica po žrtvu - već kratkoročnih i dugoročnih psiholoških, fizičkih i ekonomskih posledica po žrtvu, njenu porodicu, porodicu učinioca, decu, svedokinje i svedoke zločina, zajednicu u celini);
- sistemskog rešenja za zbrinjavanje i podršku preživelim i njihovim porodicama ili porodicama žrtava (nemogućnost naknade štete od države; dugotrajni, demotivišući i neefikasni procesi naknade štete od učinilaca; sistemsko zbrinjavanje i psihološka podrška deci čije je majke ubio otac).

Za svaku od navedenih tema nužno je, pored stručnjaka i stručnjakinja iz određenih oblasti, **uporedo postavljati pitanja i profesionalcima i profesionalkama iz institucija, preispitivati njihov rad i pozivati ih na odgovornost u slučajevima propusta.**

Potrebno je istaći i da pejzažno izveštavanje ne isključuje, već treba da bude jednako zastupljeno i prilikom izveštavanje o konkretnim slučajevima. Preporuka je medijima da tzv. *human interest stories*, odnosno objave kojima su u fokusu obični ljudi i njihove životne priče i problemi, oblikuju na način da pružaju širi kontekst problema, tj. da ne deluju kao izolovani slučajevi. U tom smislu, kada se izveštava o konkretnom slučaju, nužno je to uraditi na način da se:

- čuva dostojanstvo preživjele/žrtve;
- ne koriste senzacionalistički i stereotipni izrazi i ne prenose detalji zločina;
- posveti pažnja i predstavi ozbiljnost situacije i kada je oružje bilo „samo“ prisutno, a iz njega nije pucano;
- traga za informacijama o tipu oružja, njegovom poreklu i eventualnoj ranijoj zloupotrebi, o povezanosti sa ratovima, ranijim prijavama nasilja kada je oružje moralo biti oduzeto;
- pribave izjave različitih sagovornika/-ca, a posebno stručnih ljudi i profesionalaca/-ki iz institucija;
- institucije pozivaju na odgovornost u slučaju propusta;
- izvesti o različitim posledicama zloupotrebe;
- izvesti o sankcijama za počinioca.

Kada sumiramo, uloga medija u prevenciji zloupotrebe vatrenog oružja za nasilje prema ženama je velika. Kako je prikazano i na dijagramu, svaki put kada javni prostor i javnu reč koristimo da se bavimo ovim problemom, bilo da postoji ili ne neposredan povod ili da izveštavamo o posledicama zloupotrebe, mediji imaju moć da doprinesu opštoj prevenciji – i trebalo bi da je za to i koriste. Svaki put kada to ne učinimo, ne samo što propuštamo priliku za napredak, za sprečavanje patnje i za podsticanje izlečenja, već doprinosimo uvećanju samog problema nasilja, neravnopravnosti i patnje koje težimo da zaustavimo. Zbog toga pozivamo medije da prihvate svoju osnovnu obavezu informisanja i obrazovanja javnosti i da ulože značajne resurse i snagu kako bi minimizirali negativne posledice i iskoristili pun potencijal pozitivnog uticaja koji mogu da ostvare u vezi sa ovim značajnim pitanjem.

Autorka analize: Sanja Pavlović

Novinarke koje su učestvovala u izradi analize: Aleksandra Mitrović, Anđela Filipović, Jovana Gligorijević, Marjana Stevanović, Tamara Urošević

IV KORIŠĆENI IZVORI I LITERATURA

Božanić, Dragan. 2019. *Rod i malokalibarsko oružje u Srbiji: ključne činjenice*. SEESAC. Dostupno na https://www.seesac.org/f/docs/Gender-and-SALW/Gender-And-Small-Arms_SERBIA_SRB_WEB.pdf. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Božanić, Dragan. 2016. *Rod i malokalibarsko oružje u Istočnoj Evropi*. SEESAC. Dostupno na: https://www.seesac.org/f/docs/Armed-Violence/Gender_and_SALW_publication_eng-web.pdf. Poslednji put pristupljeno 29.6.2020.

Dart Center for Journalism and Trauma. Dostupno na: <https://dartcenter.org/about>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Dorfman, Lori. 2018. *More than mass shootings: Gun violence narratives in California news*. Issue, No 25. Berkeley Media Studies Group. Dostupno na: http://www.bmsg.org/wp-content/uploads/2018/07/bmsg_issue25_more_than_mass_shootings2018.pdf. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Freedom House. 2020. *Nations in Transit*. Dostupno na: <https://freedomhouse.org/country/serbia/nations-transit/2020>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Gligorijević, Jovana i dr. 2020. *Analiza medijskih objava o nasilju prema ženama tokom 2019. godine*. Novinarke protiv nasilja prema, UNDP – Program ujedinjenih nacija za razvoj. Dostupno na: http://www.rs.undp.org/sr/analiza_2019

Lacmanović, Vedrana. 2016. *FEMICID - UBISTVA ŽENA U SRBIJI: Kvantitativno - narativni izveštaj za 2015. godinu*. Dostupno na: https://zeneprotivnasilja.net/images/pdf/FEMICID-Kvantitativno-narativni_izvestaj_za_2015_godinu.pdf. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Lacmanović, Vedrana. *Izveštaji o femicidu u Srbiji 2010-2020*. Mreža Žene protiv nasilja. Dostupno na: <https://zeneprotivnasilja.net/femicid-u-srbiji>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Mreža Žene protiv nasilja. 2016. *Zaustavimo femicid - saopštenje Mreže ŽPN*. Dostupno na: <https://www.zeneprotivnasilja.womenngo.org.rs/vesti/595-zaustavimo-femicid-saopstenje-mreze-zpn>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Buzi, Juliana, ur. 2019. *Istraživanje o malokalibarskom i lakom oružju*. SEESAC. Dostupno na: https://www.seesac.org/f/docs/SALW-Surveys/Serbia_SALW-Survey_SRB.pdf. Poslednji put pristupljeno 29.6.2020.

Novinarke protiv nasilja prema ženama. 2019. *Smernice za medijsko izveštavanje o nasilju prema ženama*. Dostupno na: <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/library/smernice-za-medijsko-izvetavanje-o-nasilju-prema-enama.html>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

OEBS. 2019. *Dobrobit i bezbednost žena: Srbija, osnovni izveštaj*. Dostupno na: <https://www.osce.org/sr/secretariat/419756?download=true>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Reporters without Borders. 2020. *A Worrying State*. Dostupno na: <https://rsf.org/en/serbia>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Saltzman, Linda et al. 1992. *Weapon Involvement and Injury Outcomes in Family and Intimate Assaults* JAMA, Vol. 267, No. 22, pp. 3043–3047.

Savet za štampu. 2015. *Kodeks novinara Srbije – uputstva i smernice*. Dostupno na: http://www.savetzastampu.rs/doc/Kodeks_novinara_Srbije.pdf. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Savet za štampu. 2020. *Kršenje Kodeksa novinara Srbije u dnevnim novinama (jul-decembar 2019)*. Dostupno na: http://www.savetzastampu.rs/cirilica/uploaded/szs_monitoring_jul-dec_2019_V1.pdf. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Savet za štampu. 2020. *Rezultati rada Komisije za žalbe i monitoringa poštovanja Kodeksa novinara u dnevnim novinama od jula do decembra 2019*. Dostupno na: <http://www.savetzastampu.rs/latinica/izvestaji/111/2020/03/04/2272/rezultati-rada-komisije-za-zalbe-i-monitoringa-postovanja-kodeksa-novinara-u-dnevnim-novinama-od-jula-do-decembra-2019.html>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

SEESAC. 2018. *Mapa puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine*. Dostupno na: https://www.seesac.org/f/docs/publications-salw-control-roadmap/Roadmap_brochure_web_BCMS_1.pdf. Poslednji put pristupljeno 29.6.2020.

Službeni glasnik. 2019. *Strategija kontrole malog i lakog oružja u Republici Srbiji za period 2019–2024 godine*. Dostupno na: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/Sl-GlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2019/44/1/reg>. Poslednji put pristupljeno 29.6.2020.

Spasić, dr Danijela i Marina Tadić. 2017. *Zloupotreba oružja i rodno zasnovano nasilje*. Centar za istraživanje javnih politika. Dostupno na: <http://publicpolicy.rs/documents/302291386e5a5a15d9d9c25a697f116addabe382.pdf>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

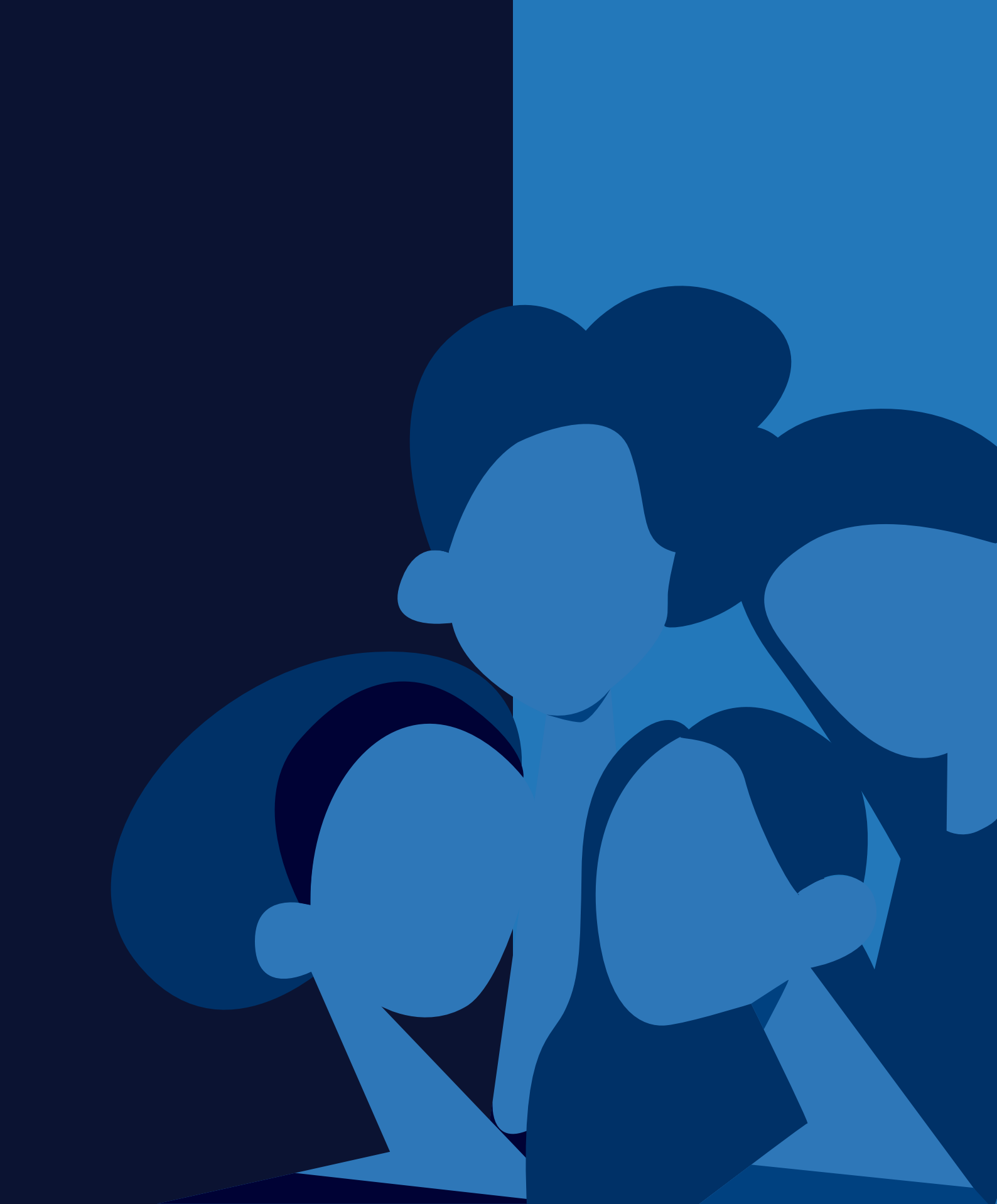
Sutherland, Dr Georgina, et al. 2017. *News media and the primary prevention of violence against women and their children: Emerging Evidence, Insights and Lessons*, Evidence Paper Issued June, 2017. Dostupno na: <https://www.ourwatch.org.au/getmedia/0c1126a1-4a75-4271-8fc4-81862ed20a86/Emerging-evidence-guide-media.pdf.aspx>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Taylor, Zachary et al. 2005. *Živeti sa nasleđem – istraživanje o SALW Republika Srbija*. UNDP Srbija i Crna Gora i Saferworld. Dostupno na: <https://www.seesac.org/f/tmp/files/publication/445.pdf>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Vlada Republike Srbije. 2019. *Izveštaj Republike Srbije o primeni Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici (studija početnog stanja)*. Dostupno na: https://womenngo.org.rs/images/GREVI0/GREVI0_izvestaj_Srbija.pdf. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

Hughson, Marina. 2018. *Muškarci u Srbiji: promene, otpori, izazovi – rezultati istraživanja o muškarcima i rodnoj ravnopravnosti IMAGES*. Dostupno na: <https://www.rodnarodopravnost.gov.rs/sites/default/files/2018-05/Mu%C5%A1karci%20u%20Srbiji%20-%20Promene%2C%20otpori%20i%20izazovi.pdf>. Poslednji put pristupljeno 10.6.2020.

ROADMAP
FOR A SUSTAINABLE SOLUTION TO THE ILLEGAL POSSESSION,
MISUSE AND TRAFFICKING OF SALW AND THEIR AMMUNITION
IN THE WESTERN BALKANS BY 2024

